

Pohde

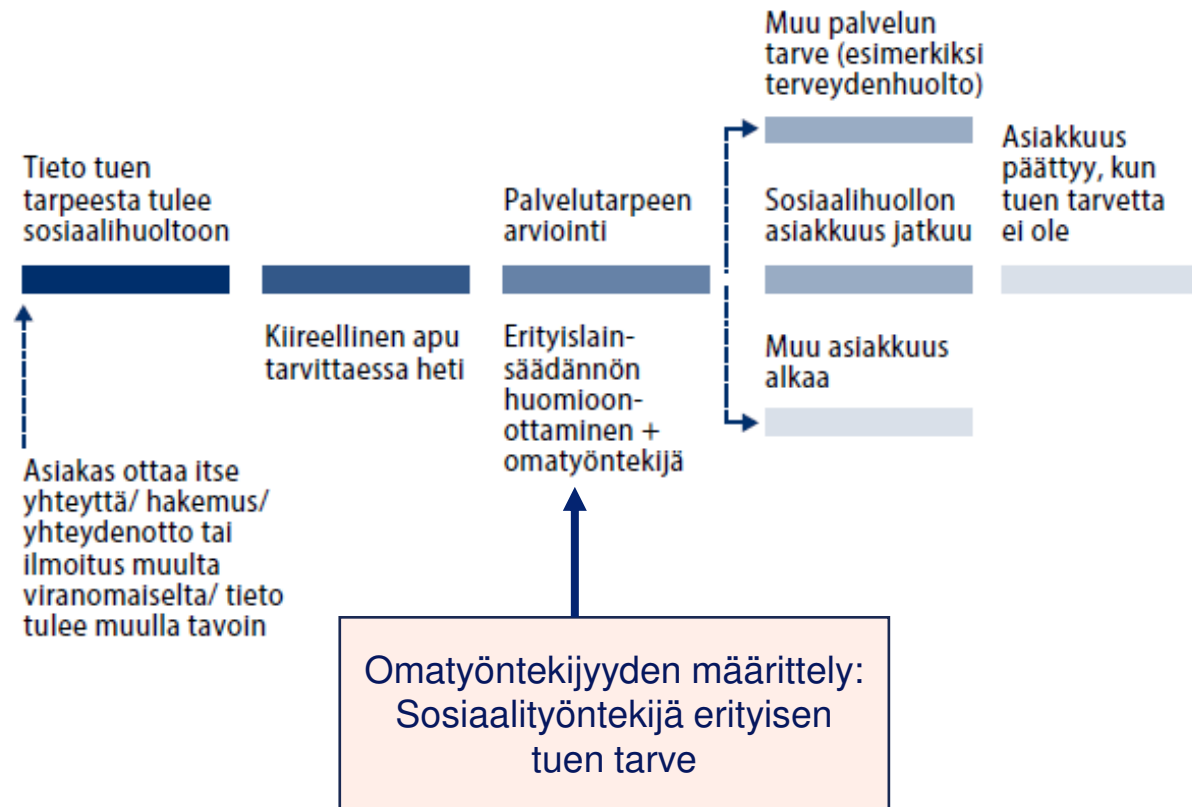
Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Sosiaalihuollon viranomaistehtävät/ohjautuminen sosiaalihuoltoon

Sosiaalityön tehtäväala

Asiakkuus sosiaalihuollossa (Shl soveltamisopas 2024)

Asiakasprosessi sosiaalihuollossa

Sosiaalihuollon periaatteet

- **Kokonaisvaltainen sosiaalihuolto** perustuu laissa säänneltyihin periaatteisiin ja omatyöntekijyyteen. Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) on yleislaki ja sen lisänä sovelletaan erityislakeja. Ikäihmisten sosiaalipalveluiden osalta sovelletaan sosiaalihuoltolakia ja lakia ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista, ns. vanhuspalvelulaki (980/2012).
- Hyvinvointialueen vastuulla on velvollisuus huolehtia haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden **välttämätön huolenpito ja toimeentulo** (vrt. sosiaalityö ja erityisen tuen tarve).
- **Asiakkaan edun periaate (juridinen periaate, mutta käytäntöä ohjaava)**; mielipiteet ja toivomukset, itsenäinen suoriutuminen, oikea-aikainen ja riittävä tuki sekä luottamuksellinen asiakassuhde.

Mitä sosiaalihuolto ja sosiaalipalvelut tarkoittavat?

Sosiaalihuolto on yhteiskunnan järjestämä kokonaisuus, jonka tavoitteena on edistää yksilöiden ja perheiden hyvinvointia, osallisuutta ja turvallisuutta sekä ehkäistä syrjäytymistä ja huono-osaisuutta.

- Sosiaalihuoltoon kuuluvat sosiaalisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä lain määrittelemät tehtävät ja palvelut.
- Sosiaalihuollon toimintaa ohjaavat sosiaalihuoltolaki sekä lukuisat erityislait, jotka määrittelevät tarkemmin eri asiakasryhmien oikeudet ja palvelut.

Sosiaalipalvelut ovat konkreettisia tukitoimia, joiden avulla turvataan asiakkaan arjessa selviytyminen, toimintakyky ja osallisuus.

- Esimerkiksi asumispalvelut, perhetyö, sosiaalinen kuntoutus, lastensuojelu sekä vammaispalvelut.
- Sosiaalipalvelut räätälöidään aina asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaan.

Milloin olla yhteydessä sosiaalihuoltoon?

- Yhteys sosiaalihuoltoon tulisi ottaa, kun huomataan, että lapsi, nuori tai aikuinen tarvitsee tukea toimintakyvyn, sosiaalisen hyvinvoinnin, turvallisuuden tai osallisuuden ylläpitämisessä.
- Yhteydenotto sosiaalihuoltoon on ajankohtaista erityisesti silloin, kun henkilöllä on vaikeuksia saada tarvitsemiaan palveluja kognitiivisten, psyykkisten tai muiden ongelmien vuoksi, tai kun lapsen kasvuolosuhteet tai käyttäytyminen vaarantavat hänen kehityksensä.
- **Erityisen tärkeää on varmistaa erityisen tuen tarpeessa** olevien henkilöiden hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen.

Lapsen tuen tarpeet

Sosiaaliset suhteet
Arjen ympäristöt, harrastukset ja vapaa-aika
Käyttäytyminen
Perheen tilanne
Terveys ja hyvinvointi
Väkivalta ja kaltoinkohtelu
Kriisitilanteet

Aikuisen tuen tarpeet

Taloudellinen tilanne
Työllisyys ja opiskelu
Syrjäytymisen uhka
Asumisen haasteet
Terveys ja toimintakyky
Väkivalta tai sen uhka
Kriisitilanteet

Erityisen tuen tarpeessa olevana henkilönä pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia hakea ja saada tarvitsemiaan sosiaali- ja terveyspalveluja kognitiivisen tai psyykkisen vamman tai sairauden, päihteiden ongelmakäytön, usean yhtäaikaisen tuen tarpeen tai muun vastaavan syyn vuoksi ja jonka tuen tarve ei liity korkeaan ikään siten kuin ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012) 3 §:ssä säädetään.

Yhteydenoton ja ilmoittamisen velvollisuus

Sosiaalihuoltolaki 35 §

- Jos ammattihenkilö, on tehtävässään saanut tietää henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, hänen on ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja tai henkilön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, jotta tuen tarve arvioitaisiin.
- Jos suostumusta ei voida saada ja henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, tai lapsen etu sitä välttämättä vaatii, voi ilmoituksen tehdä salassapitosäännösten estämättä.

Lastensuojelulaki 25 §

- Ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä, viipymättä ilmoittamaan hyvinvointialueelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä.
- Velvollisuus on henkilökohtainen – ei voi siirtää toiselle

Käytännössä:

- Ilmoitus / yhteydenotto voidaan tehdä suullisesti tai kirjallisesti, myös ilman lomaketta
- Ei tarvitse tietää, onko henkilö jo sosiaalihuollon asiakas
- Ilmoittajan yhteystiedot tulee aina liittää mukaan
- Sosiaalihuolto arvioi kiireellisyyden ja ottaa yhteyttä asianomaiseen
- Ilmoituksen ajankohdalla voi olla tärkeä merkitys kanteluita ja asiakkaan oikeusturvan toteutumista selvitetessä

Ilmoitusvelvolliset:

Sosiaali- ja terveydenhuolto, lasten päivähoito, opetustoimi, nuorisotoimi, poliisitoimi, Rikosseuraamuslaitos, palo- ja pelastustoimi, sosiaalipalvelujen, lasten päivähoiton tai terveydenhuollon palvelujen tuottaja, opetuksen ja koulutuksen järjestäjä, seurakunta, tai muu uskonnollinen yhdyskunta, vastaanottokeskus, hätäkeskustoimintaa harjoittava yksikkö, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan yksiköt, Tulli, Rajavartiolaitos, ulosottoviranomainen, Kela.

Myös muu henkilö voi tehdä ilmoituksen salassapitosäännösten estämättä.

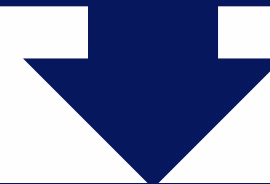
Kiireelliset tilanteet

Pohteen sosiaali- ja kriisipäivystys (päivystää 24/7):

Virkalinja

Asiakaslinja nro xx

Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja kriisipäivystys sekä **hätäkeskus** ovat ensisijaisia yhteydenottokanavia äkillisissä kriiseissä ja hätätilanteissa, joissa on välitön tuen tarve.

Kiireellisissä sosiaalihuollon tilanteissa tulee reagoida viivytyksettä. Näihin voivat kuulua esimerkiksi:

Lastensuojelulliset tilanteet, joissa on välitön huoli lapsen turvallisuudesta tai hyvinvoinnista

Perheväkivalta, lähisuhdeväkivalta, avuntarve perhekiireissä

Huoli aikuisesta, kuten vanhuksesta, joka ei pärjää kotona tai jonka omaishoitaja on estynyt

Asumiseen, mielenterveyteen tai päihteisiin liittyvät kriisit

Äkillinen onnettomuus, sairastuminen tai kuolemantapaus perheessä

Sosiaalipalveluiden sisältö ja järjestäminen

Sosiaalipalvelut tarkoittavat toimenpiteitä ja tukea, joilla edistetään yksilön ja perheen toimintakykyä, sosiaalista hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta.

Palvelut voivat liittyä esimerkiksi kriisitilanteisiin, arjessa selviytymiseen, taloudellisiin vaikeuksiin, mielenterveyden tai päihteiden käytön ongelmiin, vammaisuuteen tai ikääntymiseen. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 3 §; STM 2025.)

- **Sosiaalipalvelut ovat hyvinvointialueen järjestämisvastuulla**, ja niiden myöntäminen perustuu aina yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin, jonka tekee **sosiaalihuollon ammattilainen**.
 - Sosiaalihuollon ammattihenkilöitä ovat: sosiaalityöntekijät, sosionomit (AMK), geronomit (AMK) ja kuntoutuksen ohjaajat (AMK) (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015)
- Sosiaalihuollon tehtävänä on selvittää yksilöllinen palvelutarve ja arvioida, millaista apua tai tukea asiakas tarvitsee.
- Sosiaalipalvelut jaetaan **yleispalveluihin** (esim. lapsiperheiden, työikäisten ja ikääntyneiden palvelut) ja **erityispalveluihin** (esim. lastensuojelu ja päihdehuolto).
 - Yleispalveluissa painotetaan matalan kynnyksen ehkäisevää työtä, kun taas erityispalveluissa tuetaan asiakkaita silloin, kun yleispalvelut eivät riitä vastaamaan tarpeisiin.

SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON MONIALAINEN YHTEISTYÖ

**Monialainen yhteistyö ei ole
vain suositeltavaa vaan
lakisääteistä, ja se kattaa
sekä sosiaali- että
terveydenhuollon toimijat.**

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 10§:
*Hyvinvointialueella on vastuu asiakkaiden palvelujen
yhteensovittamisesta ja huolehdittava sosiaali- ja
terveydenhuollon palveluketjujen yhteensovittamisesta
asiakasryhmien ja asiakkaiden tunnistamisen osalta.*

Sosiaalihuoltolain 41§ mukaan
sosiaalihuoltoa toteutetaan yhdessä eri
toimijoiden kanssa siten, että asiakkaan
tarvitsemat palvelut muodostavat hänen
etunsa mukaisen kokonaisuuden.

Terveydenhuoltolaki edellyttää, että hoidon
tarpeen arvioinnin yhteydessä
terveydenhuollon ammattihenkilön on
arvioitava, onko potilaalla ilmeinen
sosiaalihuollon tarve (50 a §, 53 a §).

Jos sosiaalihuoltolain mukainen
palvelutarpeen arviointi tai palvelun
toteuttaminen edellyttää terveydenhuollon
osallistumista, hyvinvointialueen
terveydenhuollon ammattihenkilön on
osallistuttava arviointiin ja
asiakassuunnitelman laatimiseen
sosiaalihuollon työntekijän pyynnöstä
(Terveydenhuoltolaki 32 §,
Sosiaalihuoltolaki 41 §).

Potilaslain mukaan hyvään hoitoon ja
ihmisarvoiseen kohteluun kuuluu se, että
potilas kotiutuu terveydenhuollosta
turvallisesti.

- Jos lääkärin tiedossa on, ettei potilaalla ole
turvallisia olosuhteita, mihin kotiutua, kotiutusta ei
saa tehdä.
- Tällaisessa tilanteessa terveydenhuollon tulee olla
riittävän ajoissa yhteydessä sosiaalitoimeen
tarvittavien palvelujen järjestämiseksi. (Laki potilaan
asemasta ja oikeuksista 785/1992.)

Asiakastietolaki 703/2023 53§:

Tiedonsaantioikeus sosiaali- ja terveydenhuollon välillä hoidon ja palvelun toteuttamiseksi
luovutusluvalla.

